

85-3151

Cumhuriyetçi Millet Partisi
Program

Kuruluş

CUMHURİYETÇİ MİLLET PARTİSİ

P R O G R A M

R	Yaz No.:	85-3151
	GR:	Ks.:
S.H.	Y.:	
281	TELEBAĞ:	81-4899
	TELEFON:	

GENEL MERKEZ

Bayındır Sokak No: 16 Yenışehir

İl. T^lefoaj. 27439

Ankara

85-3151

1954-154

S.H. 281/1

„Jkmtifcj* Gazetecilik A. ö. Yeiini Matbaa, Ankara

PARTİNİN MÜESSİSLERİ

Adı ve soyadı	Meslekleri	
Enis Akaygen	Emekli büyük elçi - Efki Is-Istanbul-Yı tanbul mebusu	
Ertuğrul AkçâC	Avukat	İstanbul, I kii Akça £
Sadık Aldoğan	Emekli General, eski Afyonistanbul,] mebusu	No. 1
Fuad Ama	Avukat	İstanbul, K
Suphi Batur	Eski Sinop mebusu	İstanbul, I 184 Dinç a.
İütfi Bornovalı	Tüccar-Fabrikatör	İstanbul, ü No. 8
A. Boyacıgiller	Avukat - Zonguldak mebusu	Ankara, N
Osman Bölükbaşı	Kırşehir mebusu	Ankara N
Mehmet Ali Derman	Doktor-operatör, Niğde Der- man hastahanesi sahibi	Niğde, Zaf
Cemal Islak	Doktor-Çiftçi	Aydm, Ku
Saadet Kaçar	Avukat	İstanbul, I Sokak No.
Enver- Kök	Yüksek Orman mühendisi es- ki Sinop mebusu.	İstanbul,] har Sokak
Ahmet Oğuz	İktisad doktoru, Tüccar, Es- ki Eskişehir mebusu,	İstanbul, I apartmanı
Ahmet Tahtakılıç	Avukat, eski Kütahya rr.ebusu	Ankara, \ Atatürk E

CUMHURİYETÇİ

Millet Partisi Programı

I

Madde — 1

CUMHURİYETÇİ MİLLET PARTİSİ'nin gayesi, Türkiye'de insan haklarını (J hâkim kılacak ve bunları güvenilir teminata bağlayacak bir Devlet nizamı kurmaktır.

Parti bu gayeye :

a) Hürriyet, emniyet, müsavat ve adalet mefkurelerine,

b) Millî hâkimiyet ve lâik cumhuriyet esaslarına,

c) Garp örneği demokrasi hukukuna,

d) Milliyetçilik akidesine,

samimi surette bağlanmakla varılabileceğine kanidir.

Madde — 2

Parti, Anayasamızın bu gaye ve esaslara uygun bir hale konulmasını ve aşağıda gösterilen teminat prensipleriyle, bâzı yeni müesseselerin Anayasada sarîh surette yer almasını lüzumlu görür.

(*) "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi" diğer sahifelere konmuştur.

II

Madde — 3

Anayasaya girmesini istediğimiz teminat prensipleri :

a) Birleşmiş Milletlerce neşredilen "İnsan Hakları Dünyası Beyannamesi" (*) ndeki hak ve hürriyetlerin Anayasamızda açıkça ifade edilmesi ve teminatla bağlanması,

b) Kanunların Anayasaya aykırılığı hakkında dâva hakkı tanınması,

c) Anayasaya aykırı kanun teklif edilememesi ve yapılamaması,

d) Anayasa tâdilinin bu günden daha teminatlı şartlara bağlanması*

e) Mahkemelerin istiklâli ve hâkimlerin her türlü nüfuz ve tesirden uzak kalması hususunun Anayasa teminatı altına alınması,

f) Devlet memurlarının; hak, vazife ve mes'uliyetleri itibarıyla tâbi olacakları prensip kaidelerinin Anayasada tâyin edilmesi,

g) Lâiklik, din ve vicdan hürriyeti gibi modern Devlet esaslarının Anayasa ile tarif ve tesbit olunması,

h) Siyasî partilerin Anayasaya tanınması ve teminata bağlanmış müesseseler haline konulması.

(*) "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi" diğer sahifelere konmuştur.

III

Madde — 4

Anayasada yer almasını istediğimiz müesseseler:

a) CUMHURİYETÇİ MİLLET PARTİSİ nazarında, Türkiyemizde ikinci bir meclis kurulması âcîl bir zaruret halini almıştır. Binaenaleyh; teşri salâhiyeti, şimdiki Millet Meclisi ile kurulacak ikinci meclis tarafından kullanılacaktır.

Her iki meclisin seçimi, teşekkülü, vazife ve salâhiyetleri Anayasada gösterilecektir.

b) Anayasa mahkemesi :

. Teşekkül tarzı Anayasa ile tesbit edilmek suretiyle bir "Anayasa Mahkemesi" kurulacaktır. Bu mahkeme kanunların Anayasaya aykırılığı dâvalarına hükmeder. Seçim mazbataları hakkındaki ihtilâfları halleder ve Yüksek Seçim Kurulu vazifesini görür ve siyasî partiler hakkında fesih kararı verir.

Anayasa Mahkemesi azalan teşriî meclislerde ve başka devlet hizmetlerinde vazife alamıyacıkları gibi avukatlık da yapamazlar.

Madde — 5

Yüksek Hâkimler Meclisi :

Teşekkül tarzı Anayasa ile tesbit edilmek ve teşri ve icra kuvvetleriyle hiç bir alâka ve münasebeti olmamak üzere bir "Yüksek Hâkimler Meclisi" kurulacaktır.

Hâkimlerin nasp ve tâyin, terfi, nakil ve tahvil ve diğer bütün zatî ve inzibatî hususlara dâir karar vermek bu meclisin selâhiyetidir.

IV

Madde — 6

Partinin, Cumhurreisi ve Hükümet hakkındaki düşünceleri :

a) Cumhurreisi, kongre halinde toplanan iki meclisli Parlâmento tarafından ve Parlâmento azaları arasından, gizli reyle, yedi sene için seçilir. Müddeti biten zat, bir devre geçmeden tekrar seçilemez.

b) Cumhurreisi vatana ihanet, Anayasa ve millî hâkimiyet rejimine suikast ve tecavüz suçları müstesna olmak üzere, vazifesine dahil muamelelerden dolayı mes'ul değildir.

c) Cumhurreisi parti ve politika cereyanlarının, şahıs ve zümre menfaatlerinin dışında kalır.

d) Başvekil hariç, diğer vekiller parlâmento dışından alınabilirler.

e) Hükümet, Millet Meclisinin her an itimadını haiz olmalıdır. İkinci meclis üçte iki ekseriyetle ademi itimad beyan etmedikçe hükümete itimad etmiş sayılır.

V

Madde — 7

CUMHURİYETÇİ MİLLET PARTİSİ, Sağlık-Sosyal yardım, Millî Eğitim gibi memleket hizmetlerinin esas itibariyle Devlete ait olduğunu kabul eder. Bununla beraber bu sahalarda hususî teşebbüsün de Devlete yardımcı teşkilât vücude getirmesinde fayda görür.

Madde — 8

Memleketin imarı ve iktisaden kalkınması mevzuunda partimiz, Devleti birinci derecede vazifeli telâkki eder. Yolların ve limanların yapılması, münakale imkân ve vasıtalarının temin ve islâhı, büyük sulama tesisleriyle enerji santrallerinin kurulması, memleket sanayiini geliştirecek ve canlandıracak imkânların hazırlanması gibi işler, millî kalkınma sahasında Devlete düşen vazifelerdendir.

Bu faaliyetler dışında kalan saha hususî teşebbüse ait olmalıdır. Ancak, hususî teşebbüs gücünün kâfi gelmediği hususlarda Devlet teşvikçi ve yardımcı olmalıdır.

Madde — 9

Emeğin istismarına yol açan faaliyetleri durdurmak, kanunî veya fiilî her çeşit inhisarcılığa son vermek, serbest rekabet sahasında Devlet lehindeki imtiyazları kaldırmak, say ve sermaye münasebetlerinde hakkaniyeti hâkim ve memleket menfaatlerini nâzım kılmak emelimizdir.

Madde — 10

Partimiz, Devletin çiftçi ve işçi hayatıyla daha yakından ilgilenmesini; köye, köylüye ve işçiye ait meselelerin birinci plânda ele alınmasını ister. Bunun için de bütün demokrat memleketlerde olduğu üzere iktisadî, içtimaî ve kültürel sahalarda sür'atle

ilerlemeği, rasyonel ve koordine bir surette çalışmağı derpiş edip mümkün kılacak bir (pln-programm) mtehasısılarca, vücude getirilmesini zarur görür.

VI

Madde — 11

Memleketimizin istikllını ve toprak bütünlüğünü korumak, dış politikamızın temelidir.

Bütün sahalarda Milletlerin hukuk eşitliğine ve milletlerarası tesanüt ve işbirliğine taraftarız.

Millî varlığın; ancak millî gle korunabileceği bir hakikat olmakla beraber, Birleşmiş Milletler ideali dairesinde kollektif güvene müstenid, barışçı, açık ve dürüst bir dış siyasetin takibini, memleket menfaatlerine en uygun yol sayıyoruz. Haric mna-sebetlere ait temenni ve remzimiz, devamlı bir dünya sulhu içinde mes'ut bir Türkiye görmektir.

VII

Madde — 12

Din ve Devlet işlerinin birbirinden ayrı olması, Devlet ve Hükümet işlerinde kanunların millet ihtiyaçlarına ve ilmin esaslarına göre hazırlanması ve tatbik edilmesi, bunun yanında din ve vicdan hürriyetinin diğer hak ve hürriyetler gibi mukaddes tanınması ve teminat altında bulundurulması, partimizin liklik görüşünün ifadesidir.

Lâiklik hiç bir zaman din düşmanlığı değildir.

Madde — 13

Bizim samimî surette bağlandığımız milliyetçilik; düşünce ve his birliğini ve müşterek bir hayat ve istikbale inancı tazammun eden ve memleket içi münasebetlerde terbiyeci ve tesanütçü ve milletlerarası münasebetlerde sulhçu ve insaniyetçi bir milliyetçiliktir.

-Madde — 14

Memleketimizin vasıl olduğu terakki merhalesinden geri götürecektir bir zihniyeti red ettiğimiz, gibi; milletimizin bir an evvel muasır medeniyet seviyesine ulaşması için lüzumlu hamlelerin yapılmasına taraftarız.

Madde — 15

Parti, kadınlara bütün sahalarda, erkeklerin haiz oldukları hakları tanır ve bu hususun kanunlarla, teyidini ister.

Madde — 16

İnsan hak ve hürriyetlerini takyid eden komünist akideye muhalif olduğumuz gibi memleketimizde komünizm'in açıkça kanun dışı sayılması lüzumuna kaniiz.

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ

(27/Mayıs/949 tarih ve 7217 sayılı resmî gazeteden)

Karar sayısı : 0119

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 10/12/948 tarihli ve 217 (111) sayılı kararıyle kabul edilen İlişik "İnsan Hakları Evrensel Beyanname" sinin Resmî Gazete ile yayınlanması ve yayımdan sonra okullarda ve diğer eğitim müesseselerinde okutulması ve yorumlanması ve hu beyanname hakkında radyo ve gazetelerde münasip neşriyatta bulunulması, Dışişleri Bakanlığının 28/3/949 tarihli ve 36084/122 sayılı yazısı Üzerine Bakanlar Kurulunun 6/4/949 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır. 6/4/949.

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ

— Önsöz —

İnsanlık ailesinin bütün üyelerinde bulunan haysiyetin ve bunların eşit ve devir kabul etmez haklarının tanınması hususunun, hürriyetin, adaletin ve dünya barışının temeli olmasına,

İnsan haklarının tanınmaması ve hor görülmesinin insanlık vicdanını isyana sevkeden vahşiliklere sebeb olmuş bulunmasına, dehşetten ve yoksulluktan kurtulmuş insanların içinde söz ve inanma hürriyetlerine sahip olacakları bir dünyanın kurulması en yüksek amaçları olarak ilân edilmiş bulunmasına,

İnsanın istibdat ve baskıya karşı son çare olarak ayaklanmaya mecbur kalmaması için insan haklarının bir hukuk rejimi ile korunması esaslı bir zaruret olmasına,

Birleşmiş Milletler haklarının, andlaşmada, insanın ana haklarına, İnsan şahsının haysiyet ve değerine, erkek ve kadınların eşitliğine olan imanlarını bir kere daha ilân etmiş olmalarına ve sosyal ilerlemeği kolaylaştırmağa, daha geniş

btr hürriyet içerisinde daha iyi hayat şartları kurmağa karar verdiklerini beyan etmiş bulunmalarına,

Üye Devletlerin, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile işbu* ederek insan haklarına ve ana hürriyetlerine bütün dünyacı gerçekten saygı gösterilmesinin teminini taahhüt etmiş olmalarına,

Bu haklar ve hürriyetlerin herkesçe aynı şekilde anlar sıtmasının yukarıdaki taahhüdün yerine getirilmesi için son derecede önemli bulunmasına göre;

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu :

İnsanlık topluluğunun bütün fertleriyle uzuvlarının bu beyannameyi daima gözönünde tutarak öğretim ve eğitim yoluyla bu haklar ve hürriyetlere saygıyı geliştirmeye, gittikçe artan milli ve milletlerarası tedbirlerle gerek bizzat Üye Devletler ahalisi gerekse bu devletlerin idaresi altındaki ülkeler ahalisi arasında bu hakların dünyaca fiilen tanınmasını ve tatbik edilmesini sağlamağa gayret etmeleri için İşbu İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini İlan eder.

MADDE — 1

Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar balonundan egtt doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler.

MADDE — 2

1 — Herkes, ırk, renk, cins, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, milli veya içtimai menşe, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin işbu beyanname ile ilan olunan tekml haklardan ve bütün hürriyetlerden istifade edebilir.

2 — Bundan başka, bağımsız memleket uyruğu olsun, vesayet altında bulunan, gayrlmuhtar veya sair bir egemenlik kayıtlamasına tâbi ülke uyruğu olsun, bir şahıs hakkında, uyruğu bulunduğu memleket veya ülkenin siyasi, hukuki veya milletlerarası statüsü bakımından hiçbir ayrılık gözettlmeyeoktir.

MADDE — 8

Yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti her ferdin hakkıdır.

MADDE — 4

Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü şekliyle yasaktır.

MADDE — 5

Hiç kimse işkenceye, zalimane, gayrilsani, haysiyet kırıcı cezalara veya muamelelere tâbi tutulamaz.

MADDE — 6

Herkes her nerede olursa olsun hukuk kişiliğinin tanınması hakkını haizdir.

MADDE — 7

Kanun önünde herkes eşittir ve farksız olarak kanunun eşit korunmasından istifade hakkını haizdir. Herkesin işbu beyannameye aykırı her türlü ayırdedlcl muameleyle karşı ve böyle bir ayırdedlcl muamele için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır.

MADDE — 8

Her şahsın kendisine Anayasa veya kanun İle tanınan ana haklara aykırı muamelelere karşı fiili netice verecek şekilde milli mahkemelere müracaat hakkı vardır.

MADDE — 9

Hiç kimse keyfi olarak tutulamaz, alıkonulamaz veya sürülemez..

MADDE — 10

Herkes, haklarının, vecibelerinin veya kendisine karşı cezai mahiyette herhangi bir isnadın tesbitinde, tam bir eşitlikte, dâvasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından nasafetle ve açık olarak görülmesi hakkına sahiptir.

MADDE — 11

1 — Bir suç işlemekten sanık herkes, savunması için kendisine gerekli bütün tertibatın sağlanmış bulunduğu açık bir yargılama İle kanunen suçlu olduğu tesbit edilmedikçe masum sayılır.

2 — Hiç kimse, işlendikleri sırada milli veya milletlerarası hukuka göre suç teşkil etmeyen fiillerden veya ihmallerden ötürü mahkûm edilemez. Bunun gibi, suçun işlendiği sırada uygulanan cezadan daha şiddetli bir ceza verilemez.

MADDE — 12

Hiç kimse özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışması hususlarında keyfî karışmalara, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere mâruz kalamaz. Herkesin bu karışma ve tecavüzlere karşı kanun ile korunmağa hakkı vardır.

MADDE — 13

1 — Herkes herhangi bir Devletin arazisi dahilinde serbestçe seyrüsefer ve ikamet eylemek hakkını haizdir.

2 — Herkes, kendi memleketi de dahil olduğu halde, herhangi bir memleketi terketmek ve memleketine dönmek hakkını haizdir.

MADDE — 14

1 — Herkes zulüm karşısında başka memleketlere iltica etmek ve bu memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkını haizdir.

2 — Bu hak, âdi bir cürme veya Birleşmiş Milletler prensip ve amaçlarına aykırı faaliyetlere gerçekten müstenit kovuşturmalar halinde ileri sürülemez.

MADDE — 15

1 — Her ferdin bir vatandaşlığa hakkı vardır.

2 — Hiç kimse keyfî olarak vatandaşlığından veya vatandaşlığını değiştirmek hakkından mahrum edilemez.

MADDE — 16

1 — Evlilik çağına varan her erkek ve kadın, ırk, vatandaşlık veya din bakımlarından hiçbir takyidata tâbi olmaksızın evlenmek ve aile kurmak hakkını haizdir.

2 — Evlenme akdi ancak müstakbel eşlerin serbest ve tam rızasıyla yapılır.

S — Aile, cemiyetin tabii ve temel unsurudur; cemiyet ve Devlet tarafından korunmak hakkını haizdir.

MADDE — 17

1 — Her şahıs tek başına veya başkalarıyla birlikte mal ve mülk sahibi olmak hakkını haizdir.

2 — His kimse keyfi olarak mal ve mülkünden mahram edilemez.

MADDE — 18

Her şahsın fikir, vicdan ve din hürriyetine hakkı vardır. Bu hak, din veya kanaat değiştirmek hürriyetini, dinini veya kanaatini tek basma veya topluca, açık olarak veya özel surette, öğretim, tatbikat, ibadet ve âyinlerle izhar etmek hürriyetini gerektirir.

MADDE — 10

Her ferдин fikir ve ifade hürriyetine hakkı vardır. Bu hak fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, memleket sınırlan mevzuubahis olmaksızın malûmat ve fikirleri her vasıtla ile aramak, elde etmek ve yaymak hakkını gerektirir.

MADDE — 20

1 — Her şahıs muslihane toplanma ve dernek kurma ve derneğe katılma serbestisine maliktir.

2 — Hiç kimse bir derneğe mensup olmağa zorlanamaz.

MADDE — 21

1 — Her şahıs, doğrudan doğruya veya serbestçe seçilmiş temsilciler vasıtasıyla, memleketinin kamu işleri yönetimine katılmak hakkını haizdir.

2 — Her şahıs memleketinin kamu hizmetlerinden eşitlikte faydalanma hakkını haizdir.

S — Halkın iradesi hükümet otoritesinin esasıdır; bu irade, gizli şekilde veya serbestliği sağlayacak muadil bir usul ile cereyan edecek genel ve eşit oy verme yoluyla yapılacak olan devri ve dürüst seçimlerle ifade edilir.

MADDE — 22

Her şahsın, cemiyetin bir üyesi olmak itibarıyla, sosyal güvenliğe hakkı vardır; haysiyeti için ve şahsiyetinin serbestçe gelişmesi için zaruri olan ekonomik, sosyal ve kültürel

hakların millî gayret ve milletlerarası işbirliği yoluyla ve her Devletin teşkilâtı ve kaynaklarıyla mütenasip olarak gerçekleştirilmesine hakkı vardır.

MADDE — 23

1 — Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeğe, adil ve elverişli çalışına şartlarına ve İşsizlikten korunmaya hakkı vardır.

4 — Herkesin, menfaatlerinin korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.

MADDE — 24

Her şahsın dinlenmeğe, eğlenmeğe, bilhassa çalışma müdetinin mâkul surette tahdidine ve muayyen devrelerde ücretli tatillere hakkı vardır.

MADDE — 25

1 — Hiç şahsın, gerek kendisi ve gerekse ailesi için, yiyecek, giyim, mesken, tıbbî bakım, gerekli sosyal hizmetler dahil olmak üzere sağlığını ve refahını temin edecek uygun bir hayat seviyesine ve işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, ihtiyarlık veya geçim imkânlarından iradesi dışında mahrum bırakacak diğer hallerde güvenliğe hakkı vardır.

2 — Analık ve çocukluk özel ihtimam ve yardım görmek hakkını haizdir. Bütün çocuklar evlilik içinde veya dışında doğsunlar ayın sosyal korunmadan faydalanırlar.

MADDE — 26

1 — Her şahsın eğitime hakkı vardır. Eğitim parasızdır, hiç olmazsa ilk ve temel eğitim safhalarında böyle olmalıdır. İlk eğitim mecburidir. Teknik ve mesleki öğretimden herkes istifade edebilmelidir. Yüksek öğretim liyakatlerine göre herkese tam eşitlikte açık olmalıdır.

2 — Eğitim insan şahsiyetinin tam gelişmesini ve insan haklarıyla ana hürriyetlere saygının kuvvetlenmesini istihdaf etmelidir. Bütün milletler, ırk ve din gurupları arasında anlayış, hoşgörülük ve dostluğu teşvik etmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışın idamesi yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.

3 — Ana baba, çocuklarına verilecek eğitim nevini ter-
chhan seçmek hakkını haizdir.

MADDE — 27

1 — Herkes, topluluğun kültürel faaliyetine serbestçe ka-
tılmak, güzel sanatları tatmak, ilim sahasındaki ilerleyişe iş-
tirak etmek ve bundan faydalanmak hakkını haizdir.

2 — Herkes, sahibi bulunduğu her türlü ilim, edebiyat ve
sanat eserlerinden mütevellit mânevi ve maddi menfaatlerin*
korunmasına hakkı vardır.

MADDE — 28

Herkesin, işbu beyannamede derpiş edilen hak ve hür-
riyetlerin tam tatbikini sağlayacak bir sosyal ve milletlere-
rası nizama hakkı vardır.

MADDE — 29

1 - Her şahsın, şahsiyetinin serbest ve takı gelişmesi
ancak içinde yaşamasiyle mümkün olan topluluğa karşı ve-
cibeleri vardır.

2 — Herkes, haklarını kullanmak ve hürriyetlerinden is-
tifade clsr.ek hususunda, ancak kanun ile sırf başkalarının
hak ve hürriyetlerinin tanınmasını ve bunlara saygı göste-
rilmesini sağlamak maksadiyle ve demokratik bir cemiyette
ahlâk, nizam ve genel refahın muhlik icaplarını karşılamak
için, tesbit edilmiş kayıtlara tâbidir.

3 — Bu hak ve hürriyetler hiçbir veçhile Birleşmiş Mil-
letlerin amaç ve prensiplerine aykırı olarak kullanılamaz.

MADDE — 80

işbu beyannamenin hiçbir hükmü içinde ilân olunan hak
ve hürriyetlerin bir Devlet, zümre veya fert tarafından yok
edilmesini güden bir faaliyete girişmeğe veya bilfiil bunu
işletmeğe herhangi bir hak gerektirir mahiyette yorumlana-
maz.
